РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 10
№ 6 (60)

Листопад – грудень 2025 р.

DOI 10.53672/ej.6.2025

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2025. Том 10, № 6 (60)

Листопад–грудень 2025 року

Київ · 2025
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2025
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2025. Т. 10, № 6 (60) (листопад–грудень 2025 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2025. — 50 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

© Автори матеріалів, 2025
© Видавник Назаров О. А., 2025

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА **6**

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) **9**

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань **10**

Хлонь О. М. **Екзистанційні проблеми** виявлення брехні у спілкуванні з іноземцями в контексті розуміння етнопсихології та психології конфлікту **10**

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа **18**

Тимцуник Є. В. **Щодо аналізу** достовірності результатів емпіричних досліджень методу опитування з використанням поліграфа. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) #1(53), 2020. С. 56-61. . . . . **18**

Тимцуник Є. В. **Історико-аналітичний огляд емпіричних** досліджень методу опитування з використанням поліграфа. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки. Том 12 № 1 (2019). - С. 301-316 . . . . . **21**

Назаров О. А. **Виробництво поліграфів** та послуги поліграфа відповідно до Статистичної класифікації видів економічної діяльності в Європейському співтоваристві (скорочено - NACE, поточна версія NACE 2.1) до якої Україна має приєднатися 01 січня 2027 року **23**

1.3. Судова практика **31**

Верховний Суд (Касаційний господарський суд). Верховний Суд опублікував огляд актуальної судової практики КГС ВС за вересень 2025 року **31**

Верховний Суд (Касаційний господарський суд). Верховний Суд опублікував огляд за результатами аналізу судової практики та судової статистики постановлення ухвал про відмову у відкритті касаційного провадження КГС ВС . **33**

Верховний Суд. **Верховний Суд опублікував** огляд судової практики щодо забезпечення позову в господарському та цивільному судочинстві **35**

Верховний Суд. **Захист прав військовослужбовців:** Голова Верховного Суду Станіслав Кравченко і судді ВС взяли участь у дискусії щодо розвитку військового права **37**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **39**

День захисту дітей: роль суду у забезпеченні прав та інтересів дитини **39**

Принцип найкращих інтересів дитини має визначати кожне рішення у справах, що стосуються дітей – суддя ВС у КЦС **39**

УВАГА! До 06 березня 2026 року до ЦЕКК, судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, які в період воєнного стану не підтверджували кваліфікацію судового експерта мають подати документи на підтвердження кваліфікації **39**

Огляд судової практики Верховного Суду щодо визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК України) **39**

Коли дитина може подати заяву до суду: правові умови та обов'язки учасників розгляду - пояснює Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції . . . **40**

Судова практика. Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років **40**

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **42**

Окуломоторний тест на виявлення обману (ODT) **42**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **44**

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Що означає «реферативно-науковий журнал»? Це видання, у якому оригінальні наукові статті поєднано з рефератами праць, уже опублікованих деінде. Реферат коротко передає зміст першоджерела, а під його назвою наведено, де і коли працю оприлюднено вперше. Позначка «Реферат» біля матеріалу підказує: повний текст варто прочитати в першоджерелі, а наш журнал допоможе його знайти.[6]

Шановні читачі! Цей номер — запрошення подивитися на право очима психолога й експерта. У випуску 2025. Том 10, № 6 (60) — 8 матеріалів; у центрі уваги: правові позиції Верховного Суду, поліграф і виявлення обману, теорія та історія спеціальних знань.

> *Новина зі світу судової експертизи. Міжнародний симпозіум керівників судово-експертних установ INTERPOL відбувається раз на три роки в Генеральному секретаріаті в Ліоні. Це головний форум для оглядів 16 основних видів криміналістичних доказів за попередні три роки; 21-й симпозіум пройшов 4–6 листопада 2025 року.*[7]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 31 грудня 2025 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 14 999 цивільних осіб, серед них 763 дітей, і поранення 40 601 цивільних осіб, серед них 2 486 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, станом на 05.11.2025 зареєстровано понад 190 тисяч воєнних злочинів рф.[9]

Шкода державі та громадянам. За спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН (RDNA4, оприлюднено 25.02.2025), прямі збитки станом на 31.12.2024 сягнули 176 млрд дол. США, а потреби у відновленні й відбудові — 524 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Конвенцію про створення Міжнародної комісії з розгляду претензій для України 16.12.2025 підписали 34 держави та Європейський Союз; Комісія розглядатиме заяви, внесені до Реєстру збитків, і визначатиме розмір компенсації.[11]

Рятувальники ДСНС ліквідовують наслідки російського удару по житловому будинку в Тернополі 19 листопада 2025 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[12]

Багатоповерхівка в Деснянському районі Києва, пошкоджена російським дроном під час масованої атаки в ніч на 14 листопада 2025 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[13]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[14]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[15] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[16] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[17]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[18]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[19]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. З березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Коханій» (лютий 2015 р.)[20]

Читати вірш «Коханій» у збірнику (с. 27) | Збірник у Google Диску

> **Судді — жертви війни.** Станом на 31.12.2025 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше четверо суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[19]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[21]; Анатолій Нагорний (голова Веселівського районного суду Запорізької області, загинув на фронті в листопаді 2023 р.)[22]; Леонід Лобойко (суддя Верховного Суду, 28.09.2024)[23]. За даними Державної судової адміністрації, які в травні 2023 р. оприлюднив голова Ради суддів України, загинули семеро суддів і працівників апаратів судів, ще дев'ятеро зазнали поранень; у лавах ЗСУ тоді служили 54 судді[24]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

ЕКЗИСТАНЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВИЯВЛЕННЯ БРЕХНІ У СПІЛКУВАННІ З ІНОЗЕМЦЯМИ В КОНТЕКСТІ РОЗУМІННЯ ЕТНОПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ КОНФЛІКТУ[1]

Хлонь О. М.

DOI: 10.53672/ej.6.2025.01[1] Check for updates

Анотація. Зростання міжнародних контактів, міграція та поширення відеозв'язку ускладнюють розпізнавання обману, коли співрозмовники належать до різних культур: невербальні сигнали, норми емоційної експресії та ставлення до правди в них не збігаються. Хлонь О. М. аналізує екзистенційні проблеми виявлення брехні у спілкуванні з іноземцями з огляду на етнопсихологічні особливості та вплив брехні на виникнення й розв'язання конфліктів. Теоретичну основу становлять праці Ж.-П. Сартра (брехня як «нещирість», mauvaise foi), П. Екмана (мікровирази обличчя), Г. Хофстеде (культурні виміри, зокрема індивідуалізм і колективізм), Д. Мацумото й Х. С. Хвана, К. Томаса (психологія конфлікту), А. Врея та співавторів (вербальні ознаки обману), Е. Светієвої й М. Франка, Р. Левіна, А. Норензаяна і К. Філбріка. Автор показує, як культурні відмінності породжують хибні висновки: прямий погляд у західних культурах пов'язують із чесністю, тоді як у багатьох азійських його уникнення є знаком поваги; стриманість жителів Японії чи Північної Європи ускладнює аналіз міміки, а жвава жестикуляція в Італії чи Латинській Америці може помилково сприйматися як нервозність; у висококонтекстних культурах неправду маскують увічливі формулювання. Окремо розглянуто механізми, через які брехня чи сама підозра в ній загострює конфлікт: руйнування довіри, різне етичне оцінювання перебільшень, вплив стереотипів. Екзистенційний вимір автор пов'язує з тривогою людини, яка втрачає довіру не лише до іншого, а й до власного розуміння реальності. Серед підходів до виявлення обману в міжкультурному контексті названо аналіз невербальних сигналів з урахуванням культурного контексту, когнітивний підхід (підвищене когнітивне навантаження на того, хто говорить неправду), контекстуальний аналіз та емоційний інтелект. Практичні рекомендації стосуються розвитку культурної компетентності, відмови від стереотипів, використання відкритих запитань і відновлення довіри через відкритий діалог. Стаття буде корисною психологам, медіаторам і фахівцям, які опитують іноземців або працюють у міжкультурних конфліктах.

Ключові слова: виявлення брехні, обман, міжкультурне спілкування, етнопсихологія, психологія конфлікту, екзистенційний підхід, невербальна поведінка, культурні відмінності, емоційний інтелект, культурна компетентність.

Existential Problems of Lie Detection in Communication with Foreigners in the Context of Ethnopsychology and the Psychology of Conflict

Khlon O. M.

Abstract. Growing international mobility, migration and video-mediated communication make deception harder to recognise when interlocutors come from different cultures, because nonverbal cues, display rules and attitudes to truth vary. Khlon O. M. examines the existential problems of

lie detection in communication with foreigners, taking into account ethnopsychological characteristics and the role of lying in the emergence and resolution of conflicts. The analysis draws on J.-P. Sartre's notion of bad faith, P. Ekman's work on facial microexpressions, G. Hofstede's cultural dimensions, D. Matsumoto and H. S. Hwang on culture and emotion, K. Thomas on conflict processes and A. Vrij and colleagues on verbal lie detection. The author shows how cultural norms produce misjudgements: direct eye contact signals honesty in Western cultures, whereas avoiding it may express respect in many Asian ones; emotional restraint hampers the reading of facial expressions, while lively gesturing may be mistaken for nervousness; in high-context cultures untruth may be hidden behind polite indirect wording. Lying, or merely suspecting it, is presented as a trigger of conflict escalation through loss of trust, divergent ethical assessments of exaggeration and the influence of stereotypes. Existentially, such conflict makes a person doubt not only the other but also their own grasp of reality. The approaches reviewed include culturally informed analysis of nonverbal cues, the cognitive load approach, contextual analysis and emotional intelligence. Practical recommendations cover developing cultural competence, avoiding stereotypes, asking open-ended questions and restoring trust through dialogue. The paper is relevant for psychologists, interviewers and mediators working across cultures.

Keywords: lie detection, deception, intercultural communication, ethnopsychology, psychology of conflict, existential approach, nonverbal behaviour, cultural differences, emotional intelligence, cultural competence.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 10.06.2025; у номері — 10.01.2026; DOI:* ***10.53672/ej.6.2025.01***[1].

Повний текст

Текст статті.

У сучасному глобалізованому світі міжкультурна комунікація стає невід'ємною частиною повсякденного життя. Спілкування з іноземцями, будь то в ділових, особистих чи дипломатичних контекстах, часто супроводжується викликами, пов'язаними з виявленням брехні. Брехня, як форма свідомого спотворення інформації, є складним психологічним і соціальним феноменом, що має глибокі екзистанційні корені. Виявлення брехні ускладнюється, коли комунікація відбувається між представниками різних культур, адже етнопсихологічні особливості та культурні норми можуть суттєво впливати на сприйняття правди та обману. До того ж, брехня часто стає каталізатором конфліктів, що додає ще один вимір до аналізу цього явища – психологію конфлікту.

Актуальність проблематики обумовлена загостренням проблематики виявлення брехні у міжкультурному спілкуванні, що залишається, надзвичайно актуальною з ряду причин. Так зокрема зростання міжнародних контактів у бізнесі, освіті та дипломатії вимагає ефективних інструментів для розпізнавання обману та запобігання конфліктам. Ускладнення міжкультурних взаємодій через міграцію та міжнародну співпрацю підкреслює потребу в культурно чутливих підходах до комунікації. Брехня часто стає тригером міжкультурних конфліктів, що можуть мати серйозні наслідки, від особистих непорозумінь до міжнародних криз.

Розвиток віртуальної комунікації (відеоконференції, соціальні мережі) ускладнює виявлення брехні через обмеженість невербальних сигналів, що вимагає нових досліджень. У сучасному світі питання довіри та автентичності набувають особливого значен-

ня, оскільки люди дедалі частіше стикаються з інформаційною невизначеністю та маніпуляціями.

Досліджуючи екзистанційні аспекти виявлення брехні у міжкультурному спілкуванні, ми звертаємо увагу перш за все на етнопсихологічних відмінностях і їхньому зв'язку з конфліктними ситуаціями. Культурні цінності, норми невербальної поведінки та психологічні механізми впливають на здатність розпізнавати обман, а також як брехня може провокувати або загострювати конфлікти.

В ході дослідження звертається увага не лише на практичні, але й на філософські аспекти проблеми, підкреслюючи її екзистанційний вимір – питання довіри, автентичності та людського буття.

Аналіз використаної літератури та науковців. В ході дослідження було вивчено ряд наукових джерел, що забезпечують теоретичну основу для аналізу проблеми виявлення брехні та уникнення конфліктів у міжкультурному спілкуванні. Серед видатних науковців, які всебічно вивчали дане питання слід відмітити Ж.-П. Сартра, П. Екмана, Г. Хофстеде, Д. Мацумото та Хьон Сун Хвана, Т. Кеннета, Вриджа А., Гранхага П.А., Ашкенази Т., Ганиса Дж., Лила С., Фишера Р.П., М. Франка, Дж. Холла, Р. В. Левина, А. Норензаяна и К. Філбріка та інших.

Жан-Поль Сартр (2000) у своїй книзі Буття і ніщо розглядає брехню як прояв "нещирості" (mauvaise foi), пов'язуючи її з екзистанційними питаннями свободи та відповідальності. Його ідеї допомагають зрозуміти філософський вимір брехні в міжкультурному контексті. Пол Екман (2009) у книзі «Telling Lies: Clues to Deceit in the Marketplace, Politics, and Marriage» аналізує невербальні ознаки брехні, зокрема мікровирази обличчя, які є відносно універсальними, але потребують культурної інтерпретації. Екман є одним із провідних дослідників у сфері психології обману.

Гірт Хофстеде (2001) у своїх працях досліджує культурні виміри, такі як індивідуалізм-колективізм, які впливають на сприйняття правди та брехні в різних суспільствах. Його модель культурних вимірів є основою для розуміння етнопсихологічних відмінностей. Девід Мацумото та Хьон Сун Хван (2011) аналізують, як культурні норми формують емоційні прояви, що є важливим для виявлення брехні через невербальні сигнали. Кеннет Томас (1992) у своїй роботі з психології конфлікту описує механізми ескалації конфліктів, що виникають через непорозуміння чи брехню, пропонуючи стратегії їх управління. Врідж А., Гранхаг П.А., Ашкеназі Т., Ганіс Дж., Ліл С., Фішер Р.П. (2022) вивчають когнітивні та вербальні ознаки обману, зокрема в умовах міжкультурної комунікації. Светієва, Е. и Франк, М. (2016) досліджували саме культурні відмінності у сприйнятті емоцій та брехні. А Левін Р. В. Норензаян А. та Філбрік К. (2001) аналізують культурні відмінності в сприйнятті часу та комунікативних норм, що впливають на конфлікти.

Ці та інші як вітчизняні, так і зарубіжні науковці заклали фундамент для розуміння складності виявлення брехні та управління конфліктами в міжкультурному контексті, поєднуючи психологічні, етнопсихологічні та соціологічні підходи.

Метою дослідження є аналіз екзистанційних проблем виявлення брехні у міжкультурному спілкуванні з іноземцями з урахуванням етнопсихологічних особливостей та їхнього впливу на виникнення та розв'язання конфліктів.

Дослідження спрямоване не лише висвітлити практичні аспекти розпізнавання обману, але й розкрити філософські та психологічні виміри цього явища, пов'язані з питаннями довіри, автентичності та людського буття.

Завдання дослідження. Для досягнення мети дослідження визначено наступні завдання дослідження.

1. Вивчити етнопсихологічні особливості сприйняття брехні в різних культурах, зокрема відмінності у невербальній поведінці та емоційній експресивності.

2. Проаналізувати, як брехня впливає на виникнення та ескалацію конфліктів у міжкультурному спілкуванні.

3. Дослідити екзистанційні аспекти брехні, пов'язані з питаннями свободи, відповідальності та автентичності.

4. Оцінити сучасні методологічні підходи до виявлення брехні в міжкультурному контексті.

5. Розробити практичні рекомендації для ефективного виявлення брехні та запобігання конфліктам у спілкуванні з іноземцями.

Брехня є універсальним явищем, притаманним людській природі, але її сприйняття та прояви значною мірою залежать від культурного контексту. З екзистанційної перспективи, брехня пов'язана з фундаментальними питаннями людського існування: свободою вибору, відповідальністю за свої дії та пошуком автентичності. Жан-Поль Сартр, наприклад, розглядав брехню як прояв "нещирості", коли людина свідомо заперечує свою свободу або відповідальність, щоб уникнути екзистанційної тривоги. У міжкультурному спілкуванні ця тривога може посилюватися через непевність у розумінні "іншого" – людини з іншої культури, чиї цінності та поведінка можуть бути незрозумілими.

Етнопсихологія, як наука про психологічні особливості різних етнічних груп, підкреслює, що культурні норми формують не лише способи вираження емоцій, але й ставлення до правди та брехні. Наприклад, у культурах із високим рівнем індивідуалізму (як у США чи Західній Європі) брехня часто сприймається як порушення особистої цілісності, тоді як у колективістських культурах (як у Китаї чи Японії) вона може розглядатися як інструмент збереження гармонії чи "обличчя" співрозмовника. Ці відмінності ускладнюють виявлення брехні, адже те, що в одній культурі вважається обманом, в іншій може бути соціально прийнятною поведінкою.

Психологія конфлікту, у свою чергу, розглядає брехню як потенційний тригер ескалації непорозумінь. Конфлікти в міжкультурному контексті часто виникають через неправильне тлумачення намірів співрозмовника, що посилюється культурними бар'єрами. Брехня, навіть якщо вона не має злого умислу, може сприйматися як зрада або маніпуляція, що призводить до втрати довіри та загострення конфлікту.

Етнопсихологічні відмінності відіграють ключову роль у виявленні брехні. Культурні норми впливають на те, як люди виражають емоції, використовують невербальні сигнали та оцінюють правдивість інформації.

У західних культурах зокрема прямий зоровий контакт часто асоціюється з чесністю, тоді як у багатьох азійських культурах уникнення прямого погляду може бути озна-

кою поваги, а не брехні. Це може призводити до помилкових висновків: представник західної культури може сприйняти уникнення погляду як спробу приховати правду, тоді як для співрозмовника з азійської культури це є нормою.

У культурах із високим рівнем емоційної стриманості (наприклад, у Японії чи Північній Європі) люди рідше виявляють сильні емоції, що ускладнює виявлення брехні за допомогою аналізу міміки чи жестів. Натомість у культурах із високою емоційною експресивністю (як в Італії чи Латинській Америці) надмірна жестикуляція може помилково сприйматися як ознака нервозності чи обману.

У культурах із високим контекстом, таких як арабські чи східноазійські, багато інформації передається через невербальні сигнали та підтекст, а пряма мова може вважатися грубою. У низькоконтекстних культурах (як у США чи Німеччині) перевага надається чіткості та прямолінійності. Брехня в висококонтекстних культурах може бути замаскована ввічливими формулюваннями, що ускладнює її виявлення для представників низькоконтекстних культур.

Ці етнопсихологічні відмінності створюють бар'єри для точного розпізнавання брехні, адже сигнали, які в одній культурі вважаються універсальними ознаками обману, в іншій можуть бути нормою. До того ж, стереотипи та упередження щодо "інших" культур можуть спотворювати сприйняття, сприяючи хибним інтерпретаціям.

Брехня часто виступає каталізатором конфліктів, особливо в міжкультурному спілкуванні. Психологія конфлікту виділяє кілька механізмів, через які брехня може загострювати непорозуміння:

Виявлення брехні (або навіть підозра в ній) руйнує довіру, яка є основою ефективної комунікації. У міжкультурному контексті втрата довіри може бути особливо руйнівною, оскільки сторони й без того мають обмежене взаєморозуміння через культурні бар'єри.

Міжкультурні непорозуміння. Брехня, яка в одній культурі вважається нешкідливою, в іншій може сприйматися як серйозне порушення етики. Наприклад, у деяких африканських культурах перебільшення чи прикрашання фактів є частиною усної традиції й не вважається брехнею, тоді як у західних культурах це може розглядатися як обман.

Підозра в брехні часто посилюється стереотипами про певні культури. Наприклад, представники культур, які асоціюються з "хитрістю" чи "непрямотою" (через історичні чи медійні наративи), можуть автоматично викликати недовіру, що провокує конфлікт навіть за відсутності реального обману.

Екзистанційний аспект конфлікту, спричиненого брехнею, полягає в тому, що він змушує людину ставити під сумнів не лише слова співрозмовника, але й власне розуміння реальності. Це викликає тривогу, пов'язану з питанням: "Чому я не можу довіряти іншому? Чи можу я довіряти собі?" Такі питання стають особливо гострими в міжкультурному контексті, де брак спільного культурного фундаменту ускладнює пошук відповідей.

Виявлення брехні в міжкультурному спілкуванні вимагає комплексного підходу, який враховує етнопсихологічні та психологічні аспекти. Основні методи включають:

- Аналіз невербальних сигналів. Незважаючи на культурні відмінності, деякі невербальні ознаки брехні (як-от мікровирази обличчя чи невідповідність між вербальними та невербальними сигналами) є відносно універсальними. Проте їх інтерпретація потребує врахування культурного контексту.

- Когнітивний підхід. Брехня часто супроводжується підвищеним когнітивним навантаженням, оскільки брехун мусить одночасно вигадувати історію, стежити за її логічністю та контролювати свою поведінку. У міжкультурному спілкуванні це навантаження може зростати через необхідність адаптації до іншої мови чи культурних норм.

- Контекстуальний аналіз. Розуміння культурного контексту дозволяє відрізнити брехню від соціально прийнятних форм непрямої комунікації. Наприклад, у деяких культурах відмова від прямої відповіді не є обманом, а способом уникнути конфлікту.

- Емоційний інтелект. Здатність розпізнавати емоції співрозмовника та співпереживати йому допомагає виявляти невідповідності в поведінці, які можуть вказувати на брехню. Проте емоційний інтелект також потребує культурної чутливості, адже емоційні прояви різняться між культурами.

Для ефективного виявлення брехні у спілкуванні з іноземцями варто дотримуватися таких рекомендацій:

- Розвивати культурну компетентність. Вивчення етнопсихологічних особливостей іншої культури допомагає уникнути хибних інтерпретацій поведінки співрозмовника. Наприклад, розуміння того, що в Японії уникнення прямого погляду є нормою, дозволяє не сприймати це як ознаку брехні.

- Уникати стереотипів. Упередження щодо певних культур можуть спотворювати сприйняття. Замість цього варто зосередитися на індивідуальній поведінці співрозмовника та контексті розмови.

- Використовувати відкриті запитання. Такі запитання ускладнюють брехню, оскільки вимагають детальних відповідей, що підвищує когнітивне навантаження на брехуна.

- Управляти конфліктами. Якщо брехня стала причиною конфлікту, важливо зосередитися на відновленні довіри через відкритий діалог і врахування культурних особливостей співрозмовника.

Отже виявлення брехні у міжкультурному спілкуванні є складним завданням, що поєднує етнопсихологічні, психологічні та екзистанційні аспекти.

Висновок. Культурні відмінності у сприйнятті правди, невербальній поведінці та емоційній експресивності створюють бар'єри для точного розпізнавання обману, а брехня, своєю чергою, може провокувати чи загострювати конфлікти. З екзистанційної перспективи, брехня кидає виклик фундаментальним питанням довіри, автентичності та людського буття, змушуючи людину переосмислювати своє місце у світі та стосунки з іншими.

Подолання цих викликів вимагає не лише знань про етнопсихологічні особливості, але й розвитку культурної чутливості, емоційного інтелекту та навичок управління

конфліктами. У глобалізованому світі, де міжкультурна комунікація стає нормою, розуміння цих аспектів є ключем до побудови ефективного та гармонійного діалогу.

Список використаної літератури

1. Сартр, Ж.-П. (2000). *Буття і ніщо*. Київ: Основи.

2. Ekman, P. (2009). *Telling Lies: Clues to Deceit in the Marketplace, Politics, and Marriage*. New York: W.W. Norton & Company.

3. Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

4. Matsumoto, D., & Hwang, H. S. (2011). *Culture and Emotion: The Integration of Biological and Cultural Contributions*. Journal of Cross-Cultural Psychology, 42(1), 91–118.

5. Thomas, K. W. (1992). *Conflict and Negotiation Processes in Organizations*. In M. D. Dunnette & L. M. Hough (Eds.), *Handbook of Industrial and Organizational Psychology* (pp. 651–717). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

6. Vrij A, Granhag PA, Ashkenazi T, Ganis G, Leal S, Fisher RP. (2022) Verbal Lie Detection: Its Past, Present and Future. Brain Sciences.; 12(12):1644. https://doi.org/10.3390/brainsci12121644.

7. Svetieva, E. & Frank, M. (2016). Empathy, emotion dysregulation, and enhanced microexpression recognition ability. Motivation and Emotion. 40. 10.1007/s11031-015-9528-4.

8. Levine, R. V., Norenzayan, A., & Philbrick, K. (2001). Cross-Cultural Differences in Helping Strangers. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *32*(5), 543-560. https://doi.org/10.1177/0022022101032005002

Аннотація. Метою дослідження є аналіз екзистанційних проблем виявлення брехні у міжкультурному спілкуванні з іноземцями з урахуванням етнопсихологічних особливостей та їхнього впливу на виникнення та розв'язання конфліктів. Дослідження спрямоване не лише висвітлити практичні аспекти розпізнавання обману, але й розкрити філософські та психологічні виміри цього явища, пов'язані з питаннями довіри, автентичності та людського буття. За результатами дослідження було встановлено, що екзистанційні та етнопсихологічні аспекти виявлення брехні в міжкультурному спілкуванні мають важливу роль у питаннях дослідження етнопсихологічних особливостей брехні. Проведений аналіз, як культурні відмінності у сприйнятті брехні, емоційній експресивності та невербальній поведінці впливають на комунікацію між представниками різних етнічних груп. Окрема увага приділяється філософському виміру брехні як прояву нещирості, пов'язаної з питаннями свободи, відповідальності та автентичності. Також розглянуто вплив брехні на ескалацію конфліктів у міжкультурному контексті. Проаналізовано сучасні підходи до виявлення обману та надано практичні рекомендації щодо запобігання непорозумінням і відновлення довіри. Підкреслюється важливість культурної чутливості та емоційного інтелекту як ключових інструментів ефективної комунікації з іноземцями.

Ключові слова: міжкультурне спілкування, етнопсихологія, конфлікт, обман, культурні відмінності

Abstracts. The purpose of the study is to analyze the existential problems of detecting lies in intercultural communication with foreigners, taking into account ethnopsychological characteristics and their impact on the emergence and resolution of conflicts. The study aims not only to highlight the practical aspects of recognizing deception, but also to reveal the philosophical and psychological dimensions of this phenomenon related to issues of trust, authenticity and human existence. The study found that the existential and ethnopsychological aspects of lie detection in intercultural communication play an important role in the study of ethnopsychological features of lying. The author analyzes how cultural differences in the perception of lies, emotional expressiveness and non-verbal behavior affect communication between representatives of different ethnic groups. Particular attention is paid to the philosophical dimension of lying as a manifestation of insincerity related to issues of freedom, responsibility and authenticity. The impact of lying on the escalation of conflicts in an intercultural context is also considered. Modern approaches to detecting deception are analyzed and practical recommendations are given to prevent misunderstandings and restore trust. The importance of cultural sensitivity and emotional intelligence as key tools for effective communication with foreigners is emphasized.

Keywords: intercultural communication, ethnopsychology, conflict, deception, cultural differences

References

1. Khlon O. M. Ekzystantsiini problemy vyiavlennia brekhni u spilkuvanni z inozemtsiamy v konteksti rozuminnia etnopsykholohii ta psykholohii konfliktu [Existential Problems of Lie Detection in Communication with Foreigners in the Context of Ethnopsychology and the Psychology of Conflict]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2025.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/15582-khlon-o-m-ekzistantsijni-problemi-viyavlennya-brekhni-u-spilkuvanni-z-inozemtsyami-v-konteksti-rozuminnya-etnopsikhologiji-ta-psikhologiji-konfliktu (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ЩОДО АНАЛІЗУ ДОСТОВІРНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МЕТОДУ ОПИТУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА. WSCHODNIOEUROPEJSKIE CZASOPISMO NAUKOWE (EAST EUROPEAN SCIENTIFIC JOURNAL) #1(53), 2020. С. 56-61.[1]

Тимцуник Є. В.

DOI: 10.53672/ej.4.2025.08[1] Check for updates

Реферат. Тимцуник Є. В. (психолог, м. Київ) з'ясовує, наскільки достовірними є результати емпіричних досліджень точності опитування з використанням поліграфа. Актуальність автор пов'язує з поширенням поліграфа в державних і правоохоронних органах України: хоча за законодавством результати такого опитування не можуть бути доказом і мають орієнтувальний характер, вони часто впливають на кадрові рішення. У науковій літературі з 1970-х років точність методу оцінюють у межах 80–90 %, проте автор ставить під сумнів методологічну організацію досліджень, на яких ґрунтуються ці показники. Праця має теоретико-аналітичний характер: Тимцуник Є. В. спирається на роботи зарубіжних дослідників (Абрамс, Гендлер, Гонтс, Крапол, Нельсон, Раскін та ін.) і на чотири критерії валідного емпіричного дослідження, сформульовані Бен-Шахаром, Фуреді й Гінтоном: безсумнівний критерій винуватості, репрезентативна вибірка, неупередженість поліграфолога, реалістичність умов лабораторного експерименту. Розглянуто мета-аналіз точності валідизованих поліграфологічних технік (2012 р., доповнений 2015 р.), за яким із близько 190 технік трьох методів для скринінгового й діагностичного застосування виокремлено 13. Автор показує, що вибірки часто малі: для IZCT немає жодного дослідження зі 100 опитуваними, для Utah ZCT Directed Lie використано лише 55 опитувань, а близько 500 і більше випадків мають тільки ZCT, CIT, DLST та Utah ZCT Probable Lie; ретестова надійність низки технік не вивчена. Польові дослідження позбавлені чіткого критерію причетності, лабораторні залучають нерепрезентативні групи, а вища точність польових досліджень, на думку автора, свідчить про відбір простіших випадків. Недослідженим залишається вплив психологічних, демографічних і культурних особливостей опитуваних, їхнього досвіду проходження опитування, обізнаності щодо способів протидії, рівня підготовки та упередженості поліграфолога, часткового повідомлення релевантної інформації; бракує досліджень валідності й надійності методичних підходів В. Варламова та так званої краснодарської школи поліграфологів. Автор доходить висновку, що опублікований рівень точності поліграфа може бути завищеним, і пропонує зосередити подальші дослідження в Україні на впливі цих чинників.

Ключові слова: поліграф, опитування з використанням поліграфа, достовірність, психофізіологічна діагностика, мета-аналіз, поліграфологічні техніки, валідність, ретестова надійність, репрезентативність вибірки, польові та лабораторні дослідження.

On the Analysis of the Reliability of Empirical Research Findings on the Polygraph Interview Method

Tymtsunyk Ye. V.

Abstract. Tymtsunyk Ye. V. examines how trustworthy the empirical evidence on the accuracy of polygraph interviewing actually is. The question matters for Ukraine, where many state and law enforcement agencies use the polygraph: although its results are not admissible as evidence and are treated as indicative, they frequently influence personnel decisions. Since the 1970s, published studies have reported accuracy of roughly 80–90 %, yet the author questions the methodology behind these figures. Using the four criteria for valid research proposed by Ben-Shakhar, Furedy and Ginton (an unambiguous ground-truth criterion, a representative sample, examiner impartiality and realistic laboratory conditions), the paper reviews the meta-analysis of validated polygraph techniques published in 2012 and updated in 2015, which singled out 13 of some 190 techniques for screening and diagnostic use. Many supporting studies relied on small samples: no IZCT study involved 100 examinees, the Utah ZCT Directed Lie technique rested on only 55 examinations, and only ZCT, CIT, DLST and the Utah ZCT Probable Lie test reached about 500 cases; test-retest reliability was often not examined. Field studies lack a clear criterion of guilt, laboratory studies use unrepresentative participants, and the higher accuracy of field research suggests that easier cases were selected. The influence of examinees' psychological, demographic and cultural characteristics, prior polygraph experience, knowledge of countermeasures, examiner training and bias, and partial disclosure of relevant information remains largely unexplored, and some regional approaches have never been validated. The author concludes that published accuracy rates may be overstated and calls for Ukrainian research on these factors.

Keywords: polygraph, polygraph interview, accuracy, psychophysiological detection of deception, meta-analysis, polygraph techniques, validity, test-retest reliability, sampling, field and laboratory studies.

Першоджерело: *Тимцуник Є. В. Щодо аналізу достовірності результатів емпіричних досліджень методу опитування з використанням поліграфа. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal). 2020. № 1 (53). С. 56–61. (копія:).*[2][3] *Реферат оприлюднено на сайті 23.12.2025; у номері — 10.01.2026; DOI:* ***10.53672/ej.4.2025.08***[1].

References

1. Tymtsunyk Ye. V. Shchodo analizu dostovirnosti rezultativ empirychnykh doslidzhen metodu opytuvannia z vykorystanniam polihrafa [On the Analysis of the Reliability of Empirical Research Findings on the Polygraph Interview Method]. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) #1(53), 2020. S. 56-61 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2025.08. URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/17128-timtsunik-e-v-shchodo-analizu-dostovirnosti-rezultativ-empirichnikh-doslidzhen-metodu-opituvannya-z-vikoristannyam-poligrafa-wschodnioeuropejskie-czasopismo-naukowe-east-european-scientific-journal-1-53-2020-s-56-61 (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

2. Tymtsunyk Ye. V. Shchodo analizu dostovirnosti rezultativ empirychnykh doslidzhen metodu opytuvannia z vykorystanniam polihrafa [On the Analysis of the Reliability of the Results of Empirical Studies of the Polygraph Interview Method]. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal). 2020. № 1 (53). S. 56–61. (kopiia:). URL: https://eesa-journal.com/wp-content/uploads/56-61-Timcunik-Ye.V.-ShODO-ANALIZU-DOSTOVIRNOSTI-REZULTATIV-EMPIRIChNIH-DOSLIDZhEN-METODU-OPITUVANNYa-Z-VIKORISTANNYaM-POLIGRAFA.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Tymtsunyk Ye. V. Shchodo analizu dostovirnosti rezultativ empirychnykh doslidzhen metodu opytuvannia z vykorystanniam polihrafa [On the Analysis of the Reliability of the Results

of Empirical Studies of the Polygraph Interview Method]. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal). 2020. № 1 (53). S. 56–61. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/tymtsunyk-ye-v-eesj-2020-1-53.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ІСТОРИКО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МЕТОДУ ОПИТУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА. ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ. СЕРІЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ. ТОМ 12 № 1 (2019). - С. 301-316[1]

Тимцуник Є. В.

Реферат. Євген Тимцуник, здобувач Воєнно-дипломатичної академії імені Євгена Березняка, у статті, опублікованій 2019 року в «Збірнику наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки» (т. 12, № 1, с. 301–316), з'ясовує, наскільки обґрунтованими є дані про точність опитування з використанням поліграфа. Автор розглядає результати основних наукових системних узагальнень емпіричних досліджень, присвячених точності поліграфологічного методу, і окреслює показники, на яких ґрунтується диференційований підхід до визначення достовірності його результатів: валідність, надійність, чутливість і специфічність. Огляд охоплює найґрунтовніші емпіричні дослідження точності опитування на поліграфі та розкриває критерії, за якими їх оцінюють. Тимцуник доходить висновку, що за майже столітню історію поліграфологічного методу здійснено відносно небагато емпіричних досліджень належної якості, результати яких придатні для вивчення валідності й надійності опитування. Висока точність, виявлена в наукових працях, на його думку, досяжна лише за ідеальних умов, коли сторонні чинники не впливають на процедуру. Оскільки єдиного науково-теоретичного підходу немає, а механізми виникнення фізіологічних реакцій вивчено недостатньо, найдієвішим напрямом дослідження достовірності опитування з використанням поліграфа автор вважає аналіз результатів практичного застосування методу. Окремо він називає чинники, які не були враховані в системних узагальненнях емпіричних досліджень точності й потребують подальшого вивчення. Для судових експертів, поліграфологів і юристів праця може слугувати орієнтиром під час оцінювання наукової обґрунтованості поліграфологічних висновків і меж їхньої доказової сили. Журнал подає реферат разом із DOI статті та резервним посиланням на її повний текст, тож читач може звернутися до оригіналу й перевірити наведені положення. Реферат доповнено нагадуванням редакції про те, що 25 жовтня 2021 року в Україні змінами № 10 до Національного класифікатора професій ДК 003:2010 уведено професію «Поліграфолог» і затверджено її кваліфікаційну характеристику.

Ключові слова: поліграф, опитування з використанням поліграфа, діагностика брехні, емпіричні дослідження, валідність, надійність, чутливість, специфічність, точність поліграфологічного методу, поліграфолог.

A Historical and Analytical Review of Empirical Studies on the Method of Questioning Using a Polygraph

Tymtsunyk Ye. V.

Abstract. Tymtsunyk Ye. V., a researcher at the Yevhen Bereznyak Military Diplomatic Academy, reviews the main systematic syntheses of empirical research on the accuracy of polygraph examinations in a paper published in 2019 in the Collection of Scientific Papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Psychological Sciences series (vol. 12, no. 1, pp. 301–316). The study identifies the indicators used in a differentiated approach to establishing the reli-

ability of polygraph results, namely validity, reliability, sensitivity and specificity, and describes the criteria applied in the most thorough empirical studies of polygraph accuracy. The author finds that over the almost century-long history of the method relatively few empirical studies of adequate quality have been conducted whose results can be used to assess the validity and reliability of polygraph testing. In his view, the high accuracy reported in the literature can be achieved only under ideal conditions in which extraneous factors are absent. Given the lack of a unified theoretical framework and the limited understanding of the mechanisms that generate physiological reactions, analysis of the results of the practical application of the method remains the most productive way to study its reliability. The paper also points to factors that existing systematic reviews have not taken into account and that require further research. For forensic experts, polygraph examiners and lawyers, the review offers a reference point for judging the scientific basis and evidentiary limits of polygraph findings. The journal's summary adds an editorial reminder that on 25 October 2021 the occupation of polygraph examiner and its qualification description were introduced in Ukraine by Amendment No. 10 to the National Classifier of Occupations DK 003:2010.

Keywords: polygraph, polygraph examination, lie detection, empirical research, validity, reliability, sensitivity, specificity, accuracy, polygraph examiner.

Першоджерело: *Тимцуник Є. В. Історико-аналітичний огляд емпіричних досліджень методу опитування з використанням поліграфа. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологічні науки. 2019. Т. 12, № 1. С. 301–316. DOI.*[2] *DOI:* ***10.32453/5.v12i1.153***[2]*. Реферат оприлюднено в журналі 23.12.2025.*

References

1. Tymtsunyk Ye. V. Istoryko-analitychnyi ohliad empirychnykh doslidzhen metodu opytuvannia z vykorystanniam polihrafa. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [A Historical and Analytical Review of Empirical Studies on the Method of Questioning Using a Polygraph]. Seriia: Psykholohichni nauky. Tom 12 № 1 (2019). - C. 301-316 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/17127-timtsunik-e-istoriko-analitichnij-oglyad-empirichnikh-doslidzhen-metodu-opituvannya-z-vikoristannyam-poligrafa-zbirnik-naukovikh-prats-natsionalnoji-akademiji-derzhavnoji-prikordonnoji-sluzhbi-ukrajini-seriya-psikhologichni-nauki-tom-12-1-2019-c-301-316 (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

2. Tymtsunyk Ye. V. Istoryko-analitychnyi ohliad empirychnykh doslidzhen metodu opytuvannia z vykorystanniam polihrafa [A Historical and Analytical Review of Empirical Studies of the Polygraph Interview Method]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriia: Psykholohichni nauky. 2019. T. 12, № 1. S. 301–316. DOI. DOI: https://doi.org/10.32453/5.v12i1.153. URL: https://doi.org/10.32453/5.v12i1.153 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ВИРОБНИЦТВО ПОЛІГРАФІВ ТА ПОСЛУГИ ПОЛІГРАФА ВІДПОВІДНО ДО СТАТИСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СПІВТОВАРИСТВІ (СКОРОЧЕНО - NACE, ПОТОЧНА ВЕРСІЯ NACE 2.1) ДО ЯКОЇ УКРАЇНА МАЄ ПРИЄДНАТИСЯ 01 СІЧНЯ 2027 РОКУ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.5.2025.01[1] Check for updates

Анотація. Перехід України з 1 січня 2027 р. з КВЕД:2010 на європейську Статистичну класифікацію видів економічної діяльності NACE 2.1-UA Назаров О. А. розглядає з погляду наслідків для виробництва поліграфів і поліграфологічних послуг. Джерельну базу становлять тексти класифікацій NACE Rev. 2 і NACE Rev. 2.1 (Eurostat), повідомлення Державної служби статистики України, роз'яснення ДПС щодо Закону України від 3 грудня 2025 р. № 4698-IX та професійний стандарт «Поліграфолог». Нагадано, що NACE 2.1 затверджено Делегованим регламентом Комісії (ЄС) 2023/137 як європейську версію ISIC Rev. 5 і застосовується в ЄС з 2025 р.; Держстат обіцяє оприлюднити таблицю відповідності кодів у січні 2026 р., протягом 2026 р. діятиме перехідний період, і для більшості підприємств зміни відбудуться автоматично, а перереєстрація знадобиться там, де код поділився або має непряму відповідність. Виробництво поліграфів у новій версії належить до класу 26.51. Натомість, як показує автор, у NACE 2.1 зник вид діяльності «polygraph services», який у NACE Rev. 2 пов'язувався з кодом 80.10: розділ N перейменовано на розділ O, групи 80.1–80.3 об'єднано в групу 80.0 з новими класами 80.01 і 80.09. Окремо проаналізовано заборону з 1 січня 2026 р. застосовувати КВЕД 80.10 платникам єдиного податку, оскільки охоронна діяльність несумісна зі спрощеною системою, і порядок переходу на загальну систему оподаткування. Автор наголошує, що поліграфологи охоронною діяльністю не займаються, а професійний стандарт «Поліграфолог», затверджений 24 грудня 2025 р. рішенням першого заступника Міністра оборони України (розробник – Науково-методичний центр кадрової політики Міноборони), не врахував NACE 2.1 і рекомендує, зокрема, коди груп 84.1 та 84.2, за якими європейський класифікатор не передбачає застосування поліграфа. Висновок: стандарт від початку частково непрацездатний, а його розробники проігнорували й вимоги стандартів ASTM щодо базової підготовки поліграфологів (не менше 320 академічних годин) і підвищення кваліфікації (40 годин кожні два роки). Матеріал важливий для поліграфологів, суб'єктів господарювання та розробників професійних стандартів.

Ключові слова: NACE 2.1, КВЕД, класифікація видів економічної діяльності, поліграф, послуги поліграфа, виробництво поліграфів, професійний стандарт «Поліграфолог», єдиний податок, охоронна діяльність, стандарти ASTM, євроінтеграція.

Manufacture of Polygraphs and Polygraph Services Under the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE, Current Version NACE 2.1), to Which Ukraine Is to Switch on 1 January 2027

Nazarov O. A.

Abstract. Ukraine is to replace its national classification of economic activities (KVED:2010) with NACE 2.1-UA, aligned with the EU Statistical Classification of Economic Activities, on 1 January

2027. Nazarov O. A. examines what this transition means for polygraph manufacturing and polygraph services. The analysis draws on the Eurostat texts of NACE Rev. 2 and NACE Rev. 2.1, announcements of the State Statistics Service of Ukraine, guidance of the State Tax Service on Law No. 4698-IX of 3 December 2025, and the newly approved professional standard "Polygraph Examiner". NACE 2.1, adopted by Commission Delegated Regulation (EU) 2023/137 as the European version of ISIC Rev. 5, has applied in the EU since 2025; in Ukraine a correspondence table and a transitional year are planned, with automatic recoding for most businesses. Polygraph manufacturing falls under class 26.51, whereas polygraph services, previously associated with code 80.10 in NACE Rev. 2, no longer appear: former Section N became Section O, and groups 80.1–80.3 were merged into group 80.0 with new classes 80.01 and 80.09. The paper also describes the ban, from 1 January 2026, on single-tax payers using code 80.10, since security activities are excluded from the simplified tax system. The author stresses that polygraph examiners do not provide security services and argues that the professional standard approved on 24 December 2025 by the First Deputy Minister of Defence of Ukraine ignores NACE 2.1, recommends codes in groups 84.1 and 84.2 that do not cover polygraph use, and disregards ASTM requirements of at least 320 academic hours of basic training and 40 hours of continuing education every two years.

Keywords: NACE Rev. 2.1, KVED, classification of economic activities, polygraph, polygraph services, polygraph manufacturing, occupational standard, polygraph examiner, single tax, security activities, ASTM standards.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 10.01.2026; у номері — 10.01.2026; DOI:* ***10.53672/ej.5.2025.01***[1].

Повний текст

Бібліографічний опис: Назаров О.А. Виробництво поліграфів та послуги поліграфа відповідно до Статистичної класифікації видів економічної діяльності в Європейському співтоваристві (скорочено - NACE, поточна версія NACE 2.1) до якої Україна має приєднатися 01 січня 2027 року / О.А. Назаров. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал / [редкол.: Назаров О. А. (голов. ред.) та ін.]. К., 2025. Т. 10, № 6 (60). Дата публікації: 10.01.2026. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/17230-virobnitstvo-poligrafiv-ta-poslugi-poligrafa-vidpovidno-do-statistichnoji-klasifikatsiji-vidiv-ekonomichnoji-diyalnosti-v-evropejskomu-spivtovaristvi-skorocheno-nace-potochna-versiya-nace-2-1-do-yakoji-ukrajina-mae-priednatisya-01-sichnya-2027-roku (дата звернення: 10.01.2026). DOI 10.53672/ej.5.2025.01

Витяг зі старої версії NACE 2.

80 Security and investigation activities

This division includes security-related services such as: investigation and detective services; guard and patrol services; picking up and delivering money, receipts, or other valuable items with personnel and equipment to protect such properties while in transit; operation of electronic security alarm systems, such as burglar and fire alarms, where the activity focuses on remote monitoring these systems, but often involves also sale, installation and repair services. If the latter components are provided separate, they are excluded from this division and classified in retail sale, construction etc.

80.1 Private security activities

80.10 Private security activities

This class includes the provision of one or more of the following: guard and patrol services, picking up and delivering money, receipts, or other valuable items with personnel and equipment to protect such properties while in transit.

This class includes:

- armoured car services
- bodyguard services
- polygraph services
- fingerprinting services
- security guard services
- security shredding of information on any media

This class excludes:

- public order and safety activities, see 84.24

Витяг з нової версії NACE 2.1

4.2.16. Section O (former section N): Administrative and support service activities

184. NACE Rev. 2 section N has been renamed to section O.

187. Groups 80.1 'Private security activities', 80.2 'Security systems service activities' and 80.3 'Investigation activities' have been integrated into group 80.0 'Investigation and security activities', which itself has been restructured to new classes 80.01 'Investigation and private security activities' and 80.09 'Security activities n.e.c.'.

188. Merge of classes: 82.11 'Combined office administrative service activities' and 82.19 'Photocopying, document preparation and other specialised office support activities' into class: 82.10 'Office administrative and support activities'.

SECTION O — ADMINISTRATIVE AND SUPPORT SERVICE ACTIVITIES — CONTINUED

Division	Group	Class	Heading
	79.9		Other reservation service and related activities
		79.90	Other reservation service and related activities
80			Investigation and security activities
	80.0		Investigation and security activities
		80.01	Investigation and private security activities
		80.09	Security activities n.e.c.

Статистична класифікація видів економічної діяльності в Європейському співтоваристві, широко відома як **NACE (від французького терміна «nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne»)**, є стандартною системою

класифікації, що використовується в Європейському Союзі. Поточна версія — 2.1 — була затверджена Делегованим регламентом Комісії (ЄС) 2023/137 від 10 жовтня 2022 року, який вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 1893/2006. Ця редакція набирає чинності з 2025 року. Це європейська версія класифікації ООН ISIC, редакція 5. Також існує відповідність між NACE та Міжнародною стандартною класифікацією всіх видів економічної діяльності Організації Об'єднаних Націй.

Перехід України на NACE 2.1. зумовлений:

- євроінтеграційним курсом України;

- гармонізацією статистичної методології з ЄС;

- запровадженням міжнародних стандартів збору, обробки, аналізу та поширення даних;

- необхідністю наздогнати реалії ринку, щоб точніше відображати види діяльності, які реально здійснюються в економіці.

NACE 2.1 — це актуальна версія класифікації, яку ЄС запровадив у статистичній практиці з 2025 року. Її впровадження в Україні означає повну синхронізацію методів, порівнюваність даних і полегшення ведення бізнесу з партнерами в Європі», — йдеться в повідомленні. — «Основна ідея класифікації - групування підприємств за спільними характеристиками: тип продукції чи послуг, технологічні процеси, спільна сировинна база або методи виробництва. При цьому кожна група має свій код, який використовується для визначення основного й другорядного виду діяльності підприємств, їхніх підрозділів і ФОПів.

Держстат в продовж січня 2026 року оприлюднить таблицю відповідності між КВЕД:2010 і NACE 2.1-UA. А упродовж 2026 року діятиме перехідний період для адаптації бізнесу та внесення змін до реєстраційних документів (за потреби). На початку 2026 року Держстат представить детальний план дій щодо переходу на нову класифікацію видів економічної діяльності NACE 2.1-UA. При цьому, згідно з повідомленням, для більшості підприємств зміни відбудуться автоматично — без потреби у додаткових діях. Це стосуватиметься тих видів діяльності, для яких у новій класифікації NACE 2.1-UA збережено пряму відповідність «1 до 1» між старими й новими кодами, повідомив Держстат.

Перереєстрація знадобиться лише тим, у кого: — чинний КВЕД поділився на кілька окремих кодів, тобто діяльність стала описаною більш деталізовано. Або якщо чинний код має складну („непряму“) відповідність, коли, наприклад, кілька старих кодів об'єднані чи перерозподілені на інші», — йдеться в повідомленні. — «У таких випадках підприємствам потрібно буде оновити свої реєстраційні дані після оприлюднення таблиці відповідності.

В класифікаторі NACE старої версії 2. інформація щодо класів, які стосуються поліграфів зазначена на сторінках 168 та 280:

80 Security and investigation activities

This division includes security-related services such as: investigation and detective services; guard and patrol services; picking up and delivering money, receipts, or other valuable items with personnel and equipment to protect such properties while in transit; operation of electronic security alarm systems, such as burglar and fire alarms, where the activity focuses on remote monitoring these systems, but often involves also sale, installation and repair services. If the latter components are provided separate, they are excluded from this division and classified in retail sale, construction etc.

80.1 Private security activities

80.10 Private security activities

This class includes the provision of one or more of the following: guard and patrol services, picking up and delivering money, receipts, or other valuable items with personnel and equipment to protect such properties while in transit.

This class includes:

- armoured car services
- bodyguard services
- polygraph services
- fingerprinting services
- security guard services
- security shredding of information on any media

This class excludes:

- public order and safety activities, see 84.24

26.51 Manufacture of instruments and appliances for measuring, testing and navigation

This class comprises manufacturing of search, detection, navigation, guidance, aeronautical, and nautical systems and instruments; automatic controls and regulators for applications, such as heating, airconditioning, refrigeration and appliances; instruments and devices for measuring, displaying, indicating, recording, transmitting, and controlling temperature, humidity, pressure, vacuum, combustion, flow, level, viscosity, density, acidity, concentration, and rotation; totalising (i.e., registering) fluid meters and counting devices; instruments for measuring and testing the characteristics of electricity and electrical signals; instruments and instrumentation systems for laboratory analysis of the chemical or physical composition or concentration of samples of solid, fluid, gaseous, or composite material; other measuring and testing instruments and parts thereof.

The manufacture of non-electric measuring, testing and navigating equipment (except simple mechanical tools) is included here.

This class includes:

- manufacture of aircraft engine instruments
- manufacture of automotive emissions testing equipment
- manufacture of meteorological instruments
- manufacture of physical properties testing and inspection equipment
- manufacture of polygraph machines
- manufacture of radiation detection and monitoring instruments
- manufacture of surveying instruments
- manufacture of thermometers liquid-in-glass and bimetal types (except medical)

В новій версії NACE 2.1 такий клас класифікатора як "послуги поліграфа або polygraph services" взагалі було виключено з класифікатора!

Відповідно до Професійного стандарту "ПОЛІГРАФОЛОГ", який був затверджений першим заступником Міністра оборони України, рішення від 24 грудня 2025 року № 7879/уд, розробником виступив Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України, протокол від 19 грудня 2025 року № 15 **українським фахівцям пропонуються наступні коди КВЕД для застосування:**

1. **Назва професійного стандарту**
Поліграфолог.

2. **Загальні відомості про професійний стандарт**
1) **мета діяльності за професією.**
Організація і проведення поліграфологічних досліджень із застосуванням комп'ютерного поліграфа.

2) **назва виду (видів) економічної діяльності, секції, розділу, групи, класу економічної діяльності та їх код згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності»** (за потреби)

Секція N	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	**Розділ** 80	Діяльність охоронних служб та проведення розслідувань	**Група 80.1**	Діяльність приватних охоронних служб
				Клас 80.10	Діяльність приватних охоронних служб
Секція O	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	**Розділ** 84	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	**Група** 84.1	Державне управління загального характеру; соціально-економічне управління
				Клас 84.11	Державне управління загального характеру
				Група 84.2	Надання державних послуг суспільству в цілому
				Клас 84.22	Діяльність у сфері оборони
				Клас 84.23	Діяльність у сфері юстиції та правосуддя
				Клас 84.24	Діяльність у сфері охорони громадського порядку та безпеки

3) **назва (назви) професії (професій) та її (їх) код (коди) згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій».**
Поліграфолог 2490.

Однак, КВЕД 80.10 з 1 січня 2026 року заборонено використовувати фізичним особам - підприємцям та юридичним особам на єдиному податку. Позиція держави полягає в тому, що **суб'єкти господарювання, які здійснюють охоронну діяльність**, не можуть бути платниками єдиного податку. Відповідні зміни передбачені Законом України від 3 грудня 2025 року № 4698-IX, який набрав чинності 26 грудня 2025 року. У зв'язку з цим Державна податкова служба України інформує платників єдиного податку, які здійснюють охоронну діяльність, про порядок переходу на загальну систему оподаткування. Для реалізації права на здійснення підприємницької діяльності такі суб'єкти господарювання можуть добровільно відмовитися від застосування спрощеної системи оподаткування з 01 січня 2026 року. **Для переходу на загальну систему необхідно подати заяву до контролюючого органу за своєю податковою адресою. Вона подається за формою, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 16.07.2019 № 308, одним із способів:**

- особисто платником податків або його уповноваженим представником;

- поштою з повідомленням про вручення та описом вкладення;

- в електронній формі з використанням засобів електронного зв'язку з дотриманням вимог законодавства у сфері електронного документообігу та електронних довірчих послуг.

З метою дотримання вимог Закону № 4698 рекомендований граничний строк подання заяви про відмову від спрощеної системи оподаткування – до 20 січня 2026 року включно. Усі подані заяви підлягають опрацюванню контролюючим органом у встановленому порядку. Зазначена позиція ДПС погоджена із Міністерством фінансів України.

Однак, українські поліграфологи не займаються охоронною діяльністю, а розробники професійного стандарту "Поліграфолог" не врахували нову версію NACE 2.1., яка виключила "послуги поліграфа" як клас під кодом 80.10 з класифікатора в новій редакції 10 червня 2025 року!

Також під питанням залишаються і вказані в професійному стандарті "Поліграфолог" КВЕДи для державних органів, оскільки європейський класифікатор NACE 2.1. не передбачає регулювання або застосування поліграфа за такими КВЕДами як:

Група 84.1. Державне управління загального характеру; соціально-економічне управління

Клас 84.11. Державне управління загального характеру

Група 84.2 Надання державних послуг суспільству в цілому

Клас 84.22 Діяльність у сфері оборони

Клас 84.23 Діяльність у сфері юстиції та правосуддя

Клас 84.24 Діяльність у сфері охорони громадського порядку та безпеки

ВИСНОВКИ: українські розробники професійного стандарту "Поліграфолог" на старті його затвердження 24 грудня 2025 року вже **створили частково непрацюючий стандарт** проігнорувавши **статистичну класифікацію видів економічної діяльності в Європейському співтоваристві**, широко відому як NACE, нової версії 2.1, яка була прийнята 10 червня 2025 року та в якій виключено такий вид економічної діяльності як "послуги поліграфа або polygraph services" з класу 80.10, який був у старій редакції NACE 2, а сам розділ N в якому був клас 80.10 було перейменовано на розділ O, а групи 80.1 «Приватна охоронна діяльність», 80.2 «Діяльність з обслуговування систем безпеки» та 80.3 «Діяльність з розслідування» були об'єднані в групу 80.0. з зовсім іншою класифікацією без такого виду діяльності як "polygraph services". Крім того, європейський класифікатор NACE 2.1. не передбачає регулювання або застосування поліграфа за такими КВЕДами як КВЕДи груп 84.1 та 84.2, які обрали собі українські державні інституції щодо впровадження поліграфа в свою діяльність. **Слід констатувати, що певна частина української галузі діяльності у сфері застосування поліграфа вперто рухається проти світових тенденцій розвитку поліграфа, намагаючись вибудувати ніби "вітчизняні особливості" в цій сфері, які тільки можуть збільшувати кількість скоюваних фахівцями помилок, які інші країни вже давно здолали. Бажання маніпулювати результатами з використанням поліграфа нажаль поки переважає здоровий глузд в Україні і сприяє "на руку" корумпованим державним службовцям різних відомств роблячи поліграфологів "ручними" фахівцями.** Також при розробці професійного стандарту "Поліграфолог" розробниками стандарту було відверто проігноровано положення міжнародних стандартів ASTM, які стосуються терміну базової підготовки поліграфологів (не менше 320 академічних годин) та вимог до об'єму та періодичності підвищення кваліфікації поліграфологів (40 академічних годин кожні 2 роки) в подальшому.

Нормативні документи.

1. NACE Rev. 2.1. Statistical classification of economic activities in the European Community. - URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/w/ks-gq-24-007

2. NACE Rev. 2. Statistical classification of economic activities in the European Community. - URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-ra-07-015

3. Національний стандарт "Поліграфолог". Дата затвердження 24.12.2025 року. Дата внесення до Реєстру 06.01.2026 року. - URL: https://register.nqa.gov.ua/profstandart/poligrafolog

References

1. Nazarov O. A. Vyrobnytstvo polihrafiv ta posluhy polihrafa vidpovidno do Statystychnoi klasyfikatsii vydiv ekonomichnoi diialnosti v Yevropeiskomu spivtovarystvi (skorocheno - NACE, potochna versiia NACE 2.1) do yakoi Ukraina maie pryiednatysia 01 sichnia 2027 roku [Manufacture of Polygraphs and Polygraph Services Under the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE, Current Version NACE 2.1), to Which Ukraine Is to Switch on 1 January 2027]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.5.2025.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=17230 (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. СУДОВА ПРАКТИКА

ВЕРХОВНИЙ СУД ОПУБЛІКУВАВ ОГЛЯД АКТУАЛЬНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ КГС ВС ЗА ВЕРЕСЕНЬ 2025 РОКУ[1]

Верховний Суд (Касаційний господарський суд)

Реферат. Огляд актуальної судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду за вересень 2025 року Верховний Суд оприлюднив 3 листопада 2025 року; повний текст розміщено на порталі «Судова влада України» у форматі PDF. Документ узагальнює правові висновки, сформульовані в постановах КГС ВС у кількох категоріях спорів господарської юрисдикції. Найбільший блок стосується банкрутства. Суд визначив підстави відкриття провадження у справі про банкрутство майнового поручителя, який не є боржником за основним зобов'язанням, і водночас дійшов висновку, що таку справу щодо поручителя не можна відкрити, якщо для основного боржника затверджено план досудової санації, яким змінено строк виконання основного зобов'язання. Окремо з'ясовано наслідки неповідомлення члена комітету кредиторів про засідання, а також наслідки ненадання боржником розпоряднику майна бухгалтерських та інших документів, доступу до електронних баз даних і відомостей про місцезнаходження майна, зокрема з огляду на територію проведення активних бойових дій. У справі, пов'язаній з антимонопольним і конкурентним законодавством, висновок стосується застосування права суду зупинити виконання рішення Антимонопольного комітету України з метою забезпечення позову про визнання цього рішення недійсним. Корпоративний розділ охоплює відповідальність голови правління акціонерного товариства за наказ про преміювання, виданий на підставі неправомірного рішення наглядової ради; відсутність об'єктивної можливості кваліфікувати договір як значний правочин, якщо на момент укладення його вартість не була визначена конкретно і пов'язувалася з вартістю фактично наданих послуг; правовий статус спадкоємця частки у статутному капіталі ТОВ і межі охорони спадкового майна; позачергові витрати на обслуговування рахунку в цінних паперах банку в процедурі ліквідації. У земельних відносинах визначальним критерієм для встановлення ціни викупу визнано вартість об'єкта приватизації на дату укладення договору купівлі-продажу. Юристам, арбітражним керуючим і судовим експертам, які працюють у господарських спорах, огляд дає змогу швидко звірити свої позиції з актуальною касаційною практикою; для судово-психологічної експертизи він має переважно довідкове значення.

Ключові слова: Верховний Суд, Касаційний господарський суд, огляд судової практики, банкрутство, майновий поручитель, план досудової санації, Антимонопольний комітет України, забезпечення позову, корпоративні спори, значний правочин, спадкування частки в статутному капіталі, ціна викупу об'єкта приватизації.

The Supreme Court Has Published a Review of Current Case Law of the Cassation Commercial Court for September 2025

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi hospodarskyi sud).

Abstract. On 3 November 2025 the Supreme Court of Ukraine released a review of current case law of its Cassation Commercial Court for September 2025, published in full as a PDF on the Judiciary

of Ukraine portal. The review summarises legal conclusions reached in resolutions on several categories of commercial disputes. In insolvency matters the Court addressed the grounds for opening bankruptcy proceedings against a property surety who is not the debtor under the principal obligation and held that such proceedings cannot be opened where a pre-trial rehabilitation plan approved for the principal debtor has changed the due date of the principal obligation. It also examined the consequences of failing to notify a member of the creditors' committee of a meeting and of a debtor's failure to give the interim receiver accounting records, access to electronic databases and information on the location of assets, including in areas of active hostilities. In competition law, the review concerns the court's power to suspend enforcement of a decision of the Antimonopoly Committee of Ukraine as a measure securing a claim to invalidate that decision. Corporate law positions deal with the liability of the chairman of a joint-stock company's management board for a bonus order based on an unlawful supervisory board decision, the impossibility of classifying a contract as a major transaction when its value was not fixed at signing, the status of an heir to a share in a limited liability company and the limits of protecting inherited property, and extraordinary expenses for a securities account of a bank in liquidation. In land relations, the value of a privatised object on the date of the sale contract was recognised as the decisive criterion for the buyout price. The review gives lawyers and experts in commercial disputes a concise guide to current cassation positions.

Keywords: Supreme Court of Ukraine, Cassation Commercial Court, case law review, bankruptcy, property surety, pre-trial rehabilitation plan, Antimonopoly Committee of Ukraine, interim measures, corporate disputes, major transaction, privatisation.

Першоджерело: *Огляд актуальної судової практики Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду за вересень 2025 року.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 03.11.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi hospodarskyi sud). Verkhovnyi Sud opublikuvav ohliad aktualnoi sudovoi praktyky KHS VS za veresen 2025 roku [The Supreme Court Has Published a Review of Current Case Law of the Cassation Commercial Court for September 2025] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16736-verhovnij-sud-opublikuvav-oglyad-aktualnoyi-sudovoyi-praktiki-kgs-vs-za-veresen-2025-roku (onovlena versiia vid 03.11.2025). [in Ukrainian].

2. Ohliad aktualnoi sudovoi praktyky Kasatsiinoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu za veresen 2025 roku [Review of Current Case Law of the Commercial Cassation Court Within the Supreme Court for September 2025]. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/ogliady/Oglyad_KGS_09_2025.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ВЕРХОВНИЙ СУД ОПУБЛІКУВАВ ОГЛЯД ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ТА СУДОВОЇ СТАТИСТИКИ ПОСТАНОВЛЕННЯ УХВАЛ ПРО ВІДМОВУ У ВІДКРИТТІ КАСАЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ КГС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний господарський суд)

Реферат. Тематичний огляд, оприлюднений Верховним Судом 6 листопада 2025 року, присвячено ухвалам Касаційного господарського суду у складі ВС про відмову у відкритті касаційного провадження, постановленим у 2024 році та І півріччі 2025 року. Документ поєднує статистичний аналіз процесуальних звернень, поданих без дотримання вимог для відкриття касаційного провадження, аналіз підстав відмови за ст. 293 ГПК України, особливості касаційного оскарження у справах про банкрутство та практику застосування ст. 43 ГПК України щодо зловживання процесуальними правами. За даними огляду, у 2024 році до КГС ВС надійшло майже 10,3 тис. звернень, з яких 41,7 % (4,3 тис.) не відповідали вимогам; у 80 % таких випадків у відкритті провадження відмовлено, у 20 % скарги повернуто. Майже 77 % ухвал про відмову постановлено з підстави п. 1 ч. 1 ст. 293 ГПК, тобто через оскарження рішень, які не підлягають касаційному перегляду: передусім у малозначних справах і справах із ціною позову до 500 прожиткових мінімумів без обґрунтування винятків, передбачених п. 2 ч. 3 ст. 287 ГПК, а також постанов апеляційних судів щодо ухвал, не віднесених до переліку оскаржуваних. Інші підстави (повторне оскарження, неповажність причин пропуску строку, наявність висновку ВС щодо подібних правовідносин, очевидна правильність застосування норми права за ч. 2 ст. 293 ГПК) застосовано значно рідше. Огляд спирається на п. 8 ч. 1 ст. 129 Конституції України та постанову Великої Палати ВС від 18.05.2021 у справі № 914/1570/20, за якою процесуальні «фільтри» не порушують права на доступ до суду, і наводить приклади ухвал, зокрема у справі № 904/2061/24, де провадження відкрито завдяки належному обґрунтуванню винятків. Для справ про банкрутство наголошено на вичерпності переліку оскаржуваних судових рішень у ч. 3 ст. 9 Кодексу України з процедур банкрутства. Статтю 43 ГПК застосовано у 20 % ухвал про відмову та повернення, зокрема за багаторазове подання скарг на рішення, що не підлягають оскарженню. Адвокатам і представникам сторін огляд допомагає заздалегідь оцінити процесуальні ризики касаційної скарги.

Ключові слова: Верховний Суд, Касаційний господарський суд, касаційне оскарження, відмова у відкритті касаційного провадження, стаття 293 ГПК України, малозначні справи, судова статистика, банкрутство, Кодекс України з процедур банкрутства, зловживання процесуальними правами, доступ до суду.

The Supreme Court Has Published a Review Based on the Analysis of Case Law and Judicial Statistics on Rulings Refusing to Open Cassation Proceedings in the Cassation Commercial Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi hospodarskyi sud).

Abstract. Released by the Supreme Court of Ukraine on 6 November 2025, this thematic review analyses rulings of the Cassation Commercial Court refusing to open cassation proceedings in 2024 and the first half of 2025. It combines statistics on procedural applications filed without meeting the requirements for opening cassation proceedings, an analysis of the grounds for refusal under Article

293 of the Commercial Procedure Code of Ukraine, the specifics of cassation appeals in bankruptcy cases and the application of Article 43 of the Code on abuse of procedural rights. In 2024 the Court received almost 10,300 applications, of which 41.7% (about 4,300) did not meet the requirements; proceedings were refused in 80% of these cases and the appeals were returned in 20%. Nearly 77% of refusals were based on Article 293(1)(1), mainly appeals in small-value cases or cases with a claim value below 500 subsistence minimums that gave no reasons for the exceptions listed in Article 287(3)(2), and appeals against appellate decisions on rulings not subject to cassation review. Other grounds, such as repeated appeals, missed time limits without valid reasons, an existing Supreme Court conclusion on similar legal relations and the obvious correctness of the application of law, were used far less often. The review relies on Article 129 of the Constitution and on the Grand Chamber's resolution of 18 May 2021 in case No. 914/1570/20, which held that procedural filters do not violate the right of access to court. For bankruptcy cases it stresses that the list of appealable decisions in Article 9(3) of the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures is exhaustive. Article 43 was applied in 20% of rulings on refusal or return. Lawyers can use the review to assess procedural risks before filing a cassation appeal.

Keywords: Supreme Court of Ukraine, Cassation Commercial Court, cassation appeal, refusal to open cassation proceedings, Commercial Procedure Code of Ukraine, small-value cases, judicial statistics, bankruptcy, abuse of procedural rights, access to court.

Першоджерело: *Огляд за результатами аналізу судової практики та судової статистики постановлення ухвал про відмову у відкритті касаційного провадження Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 07.11.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi hospodarskyi sud). Verkhovnyi Sud opublikuvav ohliad za rezultatamy analizu sudovoi praktyky ta sudovoi statystyky postanovlennia ukhval pro vidmovu u vidkrytti kasatsiinoho provadzhennia KHS VS [The Supreme Court Has Published a Review Based on the Analysis of Case Law and Judicial Statistics on Rulings Refusing to Open Cassation Proceedings in the Cassation Commercial Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16764-verhovnij-sud-opublikuvav-oglyad-za-rezultatami-analizu-sudovoyi-praktiki-ta-sudovoyi-statistiki-postanovlennya-uhval-pro-vidmovu-u-vidkritti-kasacijnogo-provadzhennya-kgs-vs (onovlena versiia vid 07.11.2025). [in Ukrainian].

2. Ohliad za rezultatamy analizu sudovoi praktyky ta sudovoi statystyky postanovlennia ukhval pro vidmovu u vidkrytti kasatsiinoho provadzhennia Kasatsiinoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Review Based on the Analysis of Case Law and Judicial Statistics on Rulings Refusing to Open Cassation Proceedings of the Commercial Cassation Court Within the Supreme Court]. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/ogliady/Ogly-ad_KGS_Analiz_vidmov_2024_2025.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ВЕРХОВНИЙ СУД ОПУБЛІКУВАВ ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ТА ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ[1]

Верховний Суд

Реферат. Систематизований огляд судової практики Верховного Суду щодо забезпечення позову в господарському та цивільному судочинстві охоплює рішення, внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень з 2018 року до вересня 2025 року, і побудований у зручному для пошуку форматі «запитання – відповідь». Шість розділів присвячено загальним положенням про забезпечення позову (мета, передумови, тягар доказування, юрисдикція, апеляційний і касаційний перегляд, зустрічне забезпечення), окремим заходам (арешт майна та коштів, заборона вчиняти певні дії, зупинення стягнення за виконавчим документом, арешт морського судна), особливостям у справах про банкрутство, земельних, корпоративних і сімейних спорах за участю дітей, спорах щодо інтелектуальної власності та конкуренції, а також забезпеченню позову у справах третейських судів і міжнародного комерційного арбітражу, скасуванню заходів і зустрічному забезпеченню. Серед ключових позицій: обов'язок заявника обґрунтувати необхідність забезпечення; критерії наявності спору, ризику неефективного захисту, співмірності заходу з позовними вимогами та відсутності зловживання правами (постанова Великої Палати ВС від 24.04.2024 у справі № 754/5683/22); недопустимість арешту майна третьої особи, навіть залученої до справи; одночасний арешт майна і коштів у межах ціни позову не є подвійним забезпеченням. Огляд нагадує, що зупинення дії рішення Антимонопольного комітету як захід забезпечення тотожне задоволенню позову (ч. 11 ст. 137 ГПК України), а зупинення стягнення за виконавчим написом нотаріуса лише призупиняє процедуру до вирішення спору. Висвітлено також правила арешту суден, вжиття заходів в апеляційній інстанції та межі касаційного оскарження відповідних ухвал (постанова ВП ВС від 18.05.2021 у справі № 914/1570/20). Документ адресовано юристам, адвокатам, суддям, арбітражним керуючим і науковцям як практичний інструмент прогнозування рішень; для судово-експертної спільноти він має довідкове значення, зокрема розділ про сімейні спори за участю дітей.

Ключові слова: Верховний Суд, забезпечення позову, заходи забезпечення позову, арешт майна, співмірність заходів, зустрічне забезпечення, господарське судочинство, цивільне судочинство, арешт морського судна, міжнародний комерційний арбітраж, огляд судової практики.

The Supreme Court Has Published a Review of Case Law on Securing a Claim (Interim Measures) in Commercial and Civil Proceedings

Verkhovnyi Sud.

Abstract. The Supreme Court of Ukraine has published a systematised review of its case law on interim measures securing a claim in commercial and civil proceedings, covering decisions entered in the Unified State Register of Court Decisions from 2018 to September 2025 and arranged in a question-and-answer format. Six sections deal with general provisions (purpose, preconditions, burden of proof, jurisdiction, appellate and cassation review), specific measures (attachment of property and funds, prohibition of certain actions, suspension of enforcement under writs, arrest of sea vessels), particular categories of disputes (bankruptcy, land, corporate and family disputes involving children, intellectual property and competition), interim measures in cases referred to arbitral tribunals and in-

ternational commercial arbitration, revocation of measures and counter-security. Key positions include the applicant's duty to justify the need for a measure; the criteria of an existing dispute, a risk that effective protection will be impossible, proportionality to the claims and absence of abuse of rights, as formulated by the Grand Chamber on 24 April 2024 in case No. 754/5683/22; the inadmissibility of attaching the property of a third party; and the view that simultaneous attachment of property and funds within the value of the claim is not double security. Suspending a decision of the Antimonopoly Committee as an interim measure is treated as equivalent to granting the claim (Article 137(11) of the Commercial Procedure Code), whereas suspending enforcement under a notary's writ merely pauses the procedure until the dispute is resolved. The review also covers ship arrest, measures at the appellate stage and the limits of cassation review of such rulings. It is intended for lawyers, judges, insolvency practitioners and researchers.

Keywords: Supreme Court of Ukraine, interim measures, securing a claim, attachment of property, proportionality, counter-security, commercial proceedings, civil proceedings, ship arrest, international commercial arbitration, case law review.

Першоджерело: *Огляд судової практики щодо забезпечення позову в господарському та цивільному судочинстві (рішення, внесені до ЄДРСР з 2018 року по вересень 2025 року) / Верховний Суд.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 12.11.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud. Verkhovnyi Sud opublikuvav ohliad sudovoi praktyky shchodo zabezpechennia pozovu v hospodarskomu ta tsyvilnomu sudochynstvi [The Supreme Court Has Published a Review of Case Law on Securing a Claim (Interim Measures) in Commercial and Civil Proceedings] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16798-verhovnij-sud-opublikuvav-oglyad-sudovoyi-praktiki-shodo-zabezpechennya-pozovu-v-gospodarskomu-ta-civilnomu-sudochinstvi (onovlena versiia vid 12.11.2025). [in Ukrainian].

2. Ohliad sudovoi praktyky shchodo zabezpechennia pozovu v hospodarskomu ta tsyvilnomu sudochynstvi (rishennia, vneseni do YEDRSR z 2018 roku po veresen 2025 roku) [Review of Case Law on Securing a Claim in Commercial and Civil Proceedings (Decisions Entered into the Unified State Register of Court Decisions from 2018 to September 2025)] / Verkhovnyi Sud. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/ogliady/Oglyad_VS_zabezp_pozov_2018_2025.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЗАХИСТ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ГОЛОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ СТАНІСЛАВ КРАВЧЕНКО І СУДДІ ВС ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ДИСКУСІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОГО ПРАВА[1]

Верховний Суд

Реферат. Повідомлення Верховного Суду висвітлює експертне обговорення «Захист прав військовослужбовців: наука і практика: синергія та міждисциплінарність», організоване Інститутом держави і права імені В. М. Корецького НАН України як майданчик для діалогу суддів, науковців і законодавця щодо розвитку військового права. Голова ВС Станіслав Кравченко пов'язав захист прав військовослужбовців зі здатністю України діяти як демократична правова держава під час війни та навів дані про навантаження: станом на кінець жовтня 2025 року в Касаційному адміністративному суді перебувало понад 40 тис. справ і матеріалів, з них понад 6 тис. стосуються мобілізації, проходження військової служби та соціального захисту ветеранів. Нові категорії справ виникли й в інших юрисдикціях: спори щодо оборонних замовлень у господарському судочинстві, встановлення фактів перебування в зоні бойових дій, зникнення безвісти й спадкування в цивільному, злочини проти порядку несення військової служби в кримінальному. Він повідомив про два зареєстровані в парламенті законопроєкти про створення військових судів, щодо яких на Пленумі ВС висловлено полярні погляди, і про робочу групу ВС для вироблення єдиного бачення. Модератор першої сесії, суддя Великої Палати Олег Ткачук, наголосив на реальному, а не декларативному доступі військових до правосуддя за ст. 55 Конституції України та на історичних витоках військової юстиції. Суддя ВП ВС Олена Губська проаналізувала спори щодо проходження служби, звільнення та соціального забезпечення, зокрема виплат додаткової винагороди 30 тис. і 100 тис. грн за відсутності облікових документів про участь у бойових діях, а також пропорційність обмежень соціальних виплат під час воєнного стану. Суддя ВП ВС Надія Стефанів зосередилася на кримінальних провадженнях щодо військовослужбовців: тонкій межі між самовільним залишенням військової частини та дезертирством, посиленні санкцій, звільненні від відповідальності за поданням командира й доцільності спеціалізованих військових судів. Її теза про потребу спеціальних знань у таких справах робить матеріал корисним і для судових експертів.

Ключові слова: захист прав військовослужбовців, військове право, військові суди, військова юстиція, Верховний Суд, мобілізація, соціальний захист ветеранів, самовільне залишення військової частини, дезертирство, доступ до правосуддя, воєнний стан.

Protecting the Rights of Military Personnel: Chief Justice of the Supreme Court Stanislav Kravchenko and Supreme Court Judges Took Part in a Discussion on the Development of Military Law

Verkhovnyi Sud.

Abstract. The Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine hosted an expert discussion entitled 'Protection of the Rights of Military Personnel: Science and Practice, Synergy and Interdisciplinarity', attended by the Chief Justice and judges of the Supreme Court of Ukraine. Stanislav Kravchenko linked the protection of servicemembers' rights to Ukraine's capacity to act as a democratic state governed by the rule of law in wartime. He reported that at the end of October 2025 the Cassation Administrative Court had over 40,000 cases and materials pending,

more than 6,000 of them concerning mobilisation, military service and the social protection of veterans, and described new war-related categories in other jurisdictions: defence procurement disputes, establishing facts of presence in combat zones, missing persons and inheritance, and crimes against military service. Two bills on military courts registered in Parliament have provoked sharply opposing views at the Plenum, and a Supreme Court working group was set up to develop a common position. Judge Oleh Tkachuk stressed real rather than declaratory access to justice under Article 55 of the Constitution of Ukraine. Judge Olena Hubska examined disputes over service, discharge and social benefits, including the additional remuneration of UAH 30,000 and 100,000 where records of combat participation are missing, and the proportionality of restrictions on payments under martial law. Judge Nadiia Stefaniv discussed criminal proceedings against servicemembers, the thin line between unauthorised absence from a unit and desertion, harsher sanctions, release from liability at a commander's request and the case for specialised military courts. Her emphasis on special knowledge in such cases makes the report relevant to forensic experts.

Keywords: protection of servicemembers' rights, military law, military courts, military justice, Supreme Court of Ukraine, mobilisation, social protection of veterans, desertion, unauthorised absence, access to justice, martial law.

Першоджерело: *Верховний Суд. Захист прав військовослужбовців: Голова Верховного Суду Станіслав Кравченко і судді ВС взяли участь у дискусії щодо розвитку військового права. Судова влада України. Реферат оприлюднено в журналі 13.11.2025.*

References

1. Verkhovnyi Sud. Zakhyst prav viiskovosluzhbovtsiv: Holova Verkhovnoho Sudu Stanislav Kravchenko i suddi VS vzialy uchast u dyskusii shchodo rozvytku viiskovoho prava [Protecting the Rights of Military Personnel: Chief Justice of the Supreme Court Stanislav Kravchenko and Supreme Court Judges Took Part in a Discussion on the Development of Military Law] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16804-zahist-prav-vijskovosluzhbovciv-golova-verhovnogo-sudu-stanislav-kravchenko-i-suddi-vs-vzyali-uchast-u-diskusiyi-shodo-rozvitku-vijskovogo-prava (onovlena versiia vid 13.11.2025). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

День захисту дітей: роль суду у забезпеченні прав та інтересів дитини[1]

20.11.2025

Короткий зміст. Малинський районний суд Житомирської області з нагоди Всесвітнього дня дитини (20 листопада) нагадав, що у справах про місце проживання дитини, участь у вихованні, аліменти й позбавлення батьківських прав суди керуються принципом найкращих інтересів дитини. На узагальнених прикладах показано, як суд зважує емоційний зв'язок дитини з кожним із батьків, умови проживання, висновок органу опіки та думку дитини, визначає аліменти за ст. 182 СК України та видає обмежувальні приписи щодо кривдника.

Принцип найкращих інтересів дитини має визначати кожне рішення у справах, що стосуються дітей – суддя ВС у КЦС[2]

27.11.2025

Короткий зміст. Суддя Касаційного цивільного суду ВС Ольга Ступак на круглому столі «Право на дитинство: виклики сьогодення та перспективи захисту в Україні» в ННІ права КНУ імені Тараса Шевченка наголосила, що принцип найкращих інтересів дитини має визначати кожне рішення щодо дітей. Вона нагадала відмову Великої Палати ВС від презумпції «переваги матері» під впливом справи «М. С. проти України», позицію, що відсутність висновку органу опіки не перешкоджає вирішенню спору, і те, що кожна третя цивільна справа у ВС стосується прав дітей.

УВАГА! До 06 березня 2026 року до ЦЕКК, судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, які в період воєнного стану не підтверджували кваліфікацію судового експерта мають подати документи на підтвердження кваліфікації[3]

12.12.2025

Короткий зміст. Судові експерти, які не працюють у державних спеціалізованих установах, мали продовжене за наказом Мін'юсту від 14.03.2022 № 1138/5 свідоцтво і під час воєнного стану не підтверджували кваліфікацію, мають до 6 березня 2026 року (граничний строк 25 квітня) подати до ЦЕКК заяву й документи про підвищення кваліфікації обсягом не менше 2 кредитів ЄКТС (п. 3 наказу від 06.05.2025 № 1224/5). МКУ імені Пилипа Орлика, включений 27 серпня 2025 року до переліку закладів підготовки судових експертів, разом із Київським тренінг-центром судових експертів набирає групу на 25 грудня 2025 року.

Огляд судової практики Верховного Суду щодо визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК України)[4]

12.12.2025

Короткий зміст. Касаційний кримінальний суд у складі ВС підготував тематичний огляд практики щодо визначення обсягу доказів, які підлягають дослідженню, і порядку їх дослідження за ст. 349 КПК України. Наведено ключові рішення Великої Палати ВС та об'єднаної палати ККС, систематизовано позиції про зміну раніше визначеного порядку дослідження доказів, умови визнання недоцільним дослідження неоспорюваних обставин, обов'язок суду переконатися, що обвинувачений правильно розуміє обвинувачення й наслідки такого розгляду, а також про межі оскарження.

Коли дитина може подати заяву до суду: правові умови та обов'язки учасників розгляду - пояснює Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції[5]

15.12.2025

Короткий зміст. Східне міжрегіональне управління Міністерства юстиції роз'яснило, коли дитина може сама звернутися до суду. Особи від 14 до 18 років особисто здійснюють процесуальні права у справах щодо правовідносин, у яких беруть участь, а суд може залучити їхнього законного представника. Повну процесуальну дієздатність неповнолітній набуває в разі реєстрації шлюбу, а з 16 років також у зв'язку з роботою за трудовим договором, записом батьком чи матір'ю дитини або підприємницькою діяльністю. Перелічено процесуальні права й обов'язки учасників справи за ЦПК України.

Судова практика. Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років[6]

23.12.2025

Короткий зміст. Рівненський апеляційний суд постановою від 18 грудня 2025 року у справі № 572/5781/24 підтримав відмову військовослужбовцеві та його матері у звільненні її від повноважень опікуна та призначенні сина опікуном над його недієздатною сестрою з інвалідністю з дитинства I групи. Підставами стали відсутність подання органу опіки та піклування, негативний висновок опікунської ради через військову службу заявника та сплив строку дії рішення 2017 року про недієздатність, який за ч. 6 ст. 300 ЦПК не може перевищувати двох років. Враховано постанову ВС у справі № 163/1256/22.

References

1. Den zakhystu ditei: rol sudu u zabezpechenni prav ta interesiv dytyny [Children's Day: The Role of the Court in Ensuring the Rights and Interests of the Child]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 20 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16861-den-zahistu-ditej-rol-sudu-u-zabezpechenni-prav-ta-interesiv-ditini (onovlena versiia vid 20.11.2025). [in Ukrainian].

2. Pryntsyp naikrashchykh interesiv dytyny maie vyznachaty kozhne rishennia u spravakh, shcho stosuiutsia ditei – suddia VS u KTSS [The Principle of the Best Interests of the Child Must Determine Every Decision in Cases Concerning Children – Judge of the Civil Cassation Court of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 27 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/16915-princip-najkrashih-interesiv-ditini-maye-viznachati-kozhne-rishennya-u-spravah-sho-stosuyutsya-ditej-suddya-vs-u-kcs (onovlena versiia vid 27.11.2025). [in Ukrainian].

3. UVAHA! Do 06 bereznia 2026 roku do TSEKK, sudovi eksperty, yaki ne ye pratsivnykamy derzhavnykh spetsializovanykh ustanov, yaki v period voiennoho stanu ne pidtverdzhuvaly kvalifikatsiiu sudovoho eksperta maiut podaty dokumenty na pidtverdzhennia kvalifikatsii [ATTENTION! By 6 March 2026, Forensic Experts Who Are Not Employees of State Specialised Institutions and Did Not Confirm Their Forensic Expert Qualification During Martial Law Must Submit Documents to the Central Expert Qualification Commission to Confirm Their Qualification]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 12 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/17049-uvaga-vsim-sudovim-ekspertam-do-06-bereznya-2026-roku-do-tsekk-sudovi-eksperti-yaki-ne-e-pratsivnikami-derzhavnikh-spetsializovanikh-ustanov-yaki-v-period-voennogo-stanu-ne-pidtverdzhuvali-kvalifikatsiyu-sudovogo-eksperta-mayut-podati-dokumenti-na-pidtverdzhennya-svoeji-kvalifikatsiji-v-obsyazi-ne-menshe-2-ekts (onovlena versiia vid 13.12.2025). [in Ukrainian].

4. Ohliad sudovoi praktyky Verkhovnoho Sudu shchodo vyznachennia obsiahu dokaziv, shcho pidliahaiut doslidzhenniu, ta poriadku yikh doslidzhennia (st. 349 KPK Ukrainy) [Review of the Supreme Court Case Law on Determining the Scope of Evidence Subject to Examination and the Procedure for Its Examination (Article 349 of the Criminal Procedure Code of Ukraine)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 12 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/17042-oglyad-sudovoyi-praktiki-verhovnogo-sudu-shodo-viznachennya-obsyagu-dokaziv-sho-pidlyagayut-doslidzhennyu-ta-poryadku-yih-doslidzhennya-st-349-kpk-ukrayini (onovlena versiia vid 12.12.2025). [in Ukrainian].

5. Koly dytyna mozhe podaty zaiavu do sudu: pravovi umovy ta oboviazky uchasnykiv rozghliadu - poiasniuie Skhidne mizhrehionalne upravlinnia Ministerstva yustytsii [When a Child Can Apply to Court: Legal Conditions and Obligations of the Participants in the Proceedings – Explained by the Eastern Interregional Department of the Ministry of Justice]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 15 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/17054-koli-ditina-mozhe-podati-zayavu-do-sudu-pravovi-umovi-ta-obov-yazki-uchasnikiv-rozglyadu---poyasnyuye-shidne-mizhregionalne-upravlinnya-ministerstva-yusticiyi (onovlena versiia vid 15.12.2025). [in Ukrainian].

6. Sudova praktyka. Strok dii rishennia pro vyznannia fizychnoi osoby nediiezdatnoiu vyznachaietsia sudom, ale ne mozhe perevyshchuvaty dvokh rokiv [Case Law. The Validity Period of a Decision Declaring a Natural Person Legally Incapable Is Determined by the Court but May Not Exceed Two Years]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 23 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=17138 (onovlena versiia vid 23.12.2025). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Окуломоторний тест на виявлення обману (ODT)

За технологією EyeDetect стоїть окуломоторний тест на виявлення обману (Ocular-motor Deception Test, ODT), який досліджують з 2009 року. Журнал опублікував огляд наукових праць про нього.

Головний науковий співробітник Converus Inc. д-р Джон Кірчер, його колеги та незалежні дослідники підготували 21 публікацію про ODT. Комерційно тест використовують з 2014 року під назвою EyeDetect, хоча саму технологію почали розробляти ще 2002 року [1].

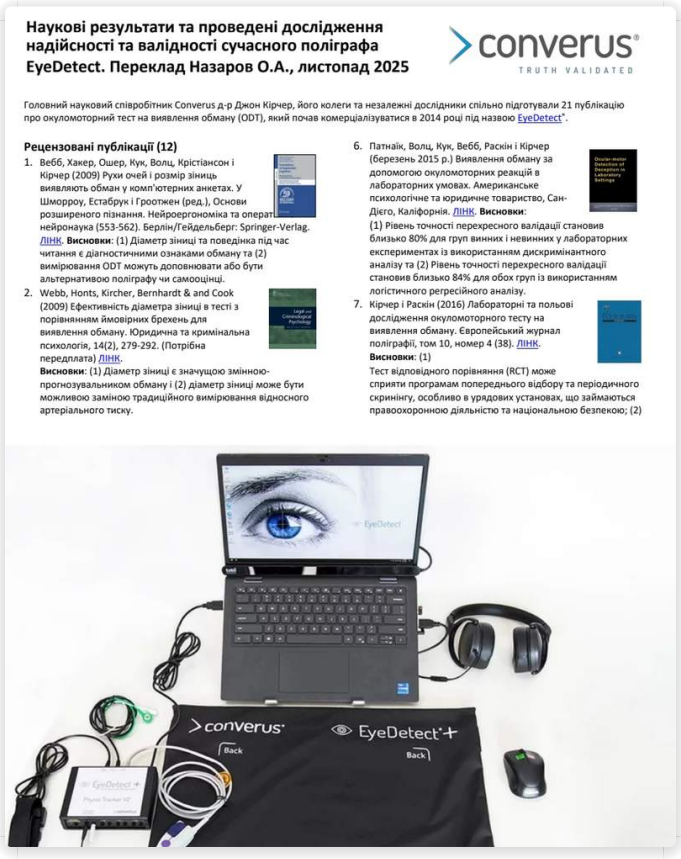
Наукові результати та проведені дослідження надійності та валідності сучасного поліграфа EyeDetect. Переклад Назаров О.А., листопад 2025

converus TRUTH VALIDATED

Головний науковий співробітник Converus д-р Джон Кірчер, його колеги та незалежні дослідники спільно підготували 21 публікацію про окуломоторний тест на виявлення обману (ODT), який почав комерціалізуватися в 2014 році під назвою EyeDetect*.

Рецензовані публікації (12)

1. Вебб, Хакер, Ошер, Кук, Вольц, Крістіансон і Кірчер (2009) Рухи очей і розмір зіниць виявляють обман у комп'ютерних анкетах. У Шморроу, Естабрук і Гроотжен (ред.), Основи розширеного пізнання. Нейроергономіка та операт... нейронаука (553-562). Берлін/Гейдельберг: Springer-Verlag. ЛІНК. **Висновки**: (1) Діаметр зіниці та поведінка під час читання є діагностичними ознаками обману та (2) вимірювання ODT можуть доповнювати або бути альтернативою поліграфу чи самооцінці.
2. Webb, Honts, Kircher, Bernhardt & and Cook (2009) Ефективність діаметра зіниці в тесті з порівнянням ймовірних брехень для виявлення обману. Юридична та кримінальна психологія, 14(2), 279-292. (Потрібна передплата) ЛІНК. **Висновки**: (1) Діаметр зіниці є значущою змінною-прогнозувальником обману і (2) діаметр зіниці може бути можливою заміною традиційного вимірювання відносного артеріального тиску.
6. Патнаік, Волц, Кук, Вебб, Раскін і Кірчер (березень 2015 р.) Виявлення обману за допомогою окуломоторних реакцій в лабораторних умовах. Американське психологічне та юридичне товариство, Сан-Дієго, Каліфорнія. ЛІНК. **Висновки**: (1) Рівень точності перехресного валідації становив близько 80% для груп винних і невинних у лабораторних експериментах із використанням дискримінантного аналізу та (2) Рівень точності перехресного валідації становив близько 84% для обох груп із використанням логістичного регресійного аналізу.
7. Кірчер і Раскін (2016) Лабораторні та польові дослідження окуломоторного тесту на виявлення обману. Європейський журнал поліграфії, том 10, номер 4 (38). ЛІНК. **Висновки**: (1) Тест відповідного порівняння (RCT) може сприяти програмам попереднього відбору та періодичного скринінгу, особливо в урядових установах, що займаються правоохоронною діяльністю та національною безпекою; (2)

Огляд наукових досліджень EyeDetect [1]

Перші результати оприлюднили 2009 року: Webb, Hacker, Osher, Cook, Woltz, Kristjansson і Kircher дослідили, як рухи очей і розмір зіниць виявляють обман у комп'ютерних анкетах, а Webb, Honts, Kircher, Bernhardt і Cook — ефективність діаметра зіниці в тесті з порівнянням імовірної брехні. Висновки: діаметр зіниці й поведінка під час читання є діагностичними ознаками обману, вимірювання ODT можуть доповнювати поліграф або бути йому альтернативою, а діаметр зіниці може замінити традиційне вимірювання відносного артеріального тиску [1].

Огляд «Наукові результати та проведені дослідження надійності та валідності сучасного поліграфа EyeDetect» українською переклав О. А. Назаров (2025); англомовний оригінал Converus оприлюднила в червні 2024 року [1].

References

1. Naukovi zdobutky ta rezultaty i vysnovky doslidzhen shchodo okulomotornoho testu na vyiavlennia obmanu (ODT) z 2009 roku, yaka pochala komertsializuvatysia v 2014 rotsi pid nazvoiu EyeDetect. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2025. 8 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-napryami-spetsobladnannya/16770-naukovi-zdobutki-ta-rezultati-i-visnovki-doslidzhen-shchodo-okulomotornogo-testu-na-viyavlennya-obmanu-odt-z-2009-roku-yaka-pochala-komertsializuvatisya-v-2014-rotsi-pid-nazvoyu-eyedetect (onovlena versiia vid 08.11.2025). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у листопаді–грудні 2025 р. — у період виходу цього номера[25]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	судово медична експертиза	40
3	експертиза авто	38
4	кпк	29
5	психофізіологічна експертиза	18

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «експертиза авто» (+50 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	УВАГА! До 06 березня 2026 року до ЦЕКК, судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, які в період воєнного стану не підтверджували кваліфікацію судового експерта мають подати документи на підтвердження кваліфікації	2 046
2	Судова практика. Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років	1 335
3	*Назаров О. А.* Виробництво поліграфів та послуги поліграфа відповідно до Статистичної класифікації видів економічної діяльності в Європейському співтоваристві (скорочено – NACE, поточна версія NACE 2.1) до якої Україна має приєднатися 01 січня 2027 року	715
4	Огляд судової практики Верховного Суду щодо визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження (ст. 349 КПК України)	608
5	*Верховний Суд* Верховний Суд опублікував огляд судової практики щодо забезпечення позову в господарському та цивільному судочинстві	583

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[26].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[27] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2025. Т. 10, № 6 (60). 50 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2025. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19794-2025-6-65.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2025. Vol. 10, No. 6 (60). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2025. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. 21st International Forensic Science Managers' Symposium. INTERPOL. URL: https://www.interpol.int/en/How-we-work/Forensics/Forensic-Symposium (data zvernennia: 04.11.2026).

8. HRMMU/OHCHR, "Ukraine: Protection of civilians in armed conflict — December 2025 update" (opubl. 12.01.2026). URL: https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2026-01/Ukraine%20-%20protection%20of%20civilians%20in%20armed%20conflict%20%28December%202025%29_ENG.pdf (data zvernennia: 04.11.2026).

9. Ponad 190 tysiach voiennykh zlochyniv: Ofis Henprokurora predstavyv Komisii OON masshtaby zlochyniv rf proty Ukrainy [Over 190,000 War Crimes: The Office of the Prosecutor General Presented to the UN Commission the Scale of Russian Crimes Against Ukraine]. Ofis Heneralnoho prokurora : ofitsiinyi vebsait. 2025. 5 lystop. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-190-tisyach-voyennih-zlochiniv-ofis-genprokurora-predstaviv-komisiyi-oon-masshtabi-zlochiniv-rf-proti-ukrayini (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank : press release. 2025. 25 Feb. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Convention Establishing an International Claims Commission for Ukraine. Council of Europe. 2025. 16 Dec. URL: https://www.coe.int/en/web/portal/convention-establishing-an-international-claims-commission-for-ukraine (data zvernennia: 08.11.2026).

12. DSNS Ukrainy. Riatuvalnyky DSNS likvidovuiut naslidky rosiiskoho udaru po zhytlovomu budynku v Ternopoli 19 lystopada 2025 r [State Emergency Service Rescuers Eliminating the Consequences of a Russian Strike on a Residential Building in Ternopil on 19 November 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Destructions_in_Ternopil_after_Russian_attack,_2025-11-19_(01).webp (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Ukrainy. Bahatopoverkhivka v Desnianskomu raioni Kyieva, poshkodzhena rosiiskym dronom pid chas masovanoi ataky v nich na 14 lystopada 2025 r [Apartment Building in the Desniansky District of Kyiv Hit by a Russian Drone During a Massive Attack on the Night of 14 November 2025] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Destructions_in_Kyiv_after_Russian_attack,_2025-11-14_(01).jpg (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

14. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

15. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

16. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

20. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

21. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

22. Zakhyshchaiuchy Ukrainu, zahynuv holova Veselivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti Anatolii Nahornyi [Anatolii Nahornyi, Head of the Vesele District Court of Zaporizhzhia Region, Killed Defending Ukraine]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2023. 26 lystop. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/zahisauci-ukrainu-zaginuv-golova-veselivskogo-rajonnogo-sudu-zaporizkoi-oblasti-anatolij-nagornij (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

23. Vyshcha rada pravosuddia vyslovliuie shchyre spivchuttia z pryvodu smerti suddi Verkhovnoho Sudu Leonida Loboika [The High Council of Justice Expresses Sincere Condolences on the Death of Supreme Court Judge Leonid Loboiko]. Vyshcha rada pravosuddia : ofitsiinyi vebsait. 2024. 28 veres. URL: https://hcj.gov.ua/news/vyshcha-rada-pravosuddya-vyslovlyuye-shchyre-spivchuttya-z-pryvodu-smerti-suddi-verhovnogo-sudu (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

24. Holova RSU — pro robotu sudiv pid chas viiny, konkurs do VKKS, spravy shchodo voiennykh zlochyniv ta suddiv na fronti [Head of the Council of Judges of Ukraine on the Work of Courts in Wartime, the Competition to the HQCJ, War Crimes Cases and Judges at the Front]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2023. 8 trav. URL: https://court.gov.ua/press/news/1419134 (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

25. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.11.2025–31.12.2025 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.11.2025–31.12.2025]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?

date=2025-11-01%202025-12-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

26. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

27. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2025. Том 10, № 6 (60)
листопад–грудень 2025 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 50 с.

DOI 10.53672/ej.6.2025. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua